

SF STUDIOS PRÆSENTERER

EN FILM AF CHARLOTTE SIELING

MARGRETE DEN FØRSTE

Med
TRINE DYRHOLM,
SØREN MALLING,
MORTEN HEE ANDERSEN og
JAKOB OFTEBRO

PRESSEKONTAKT: CAMILLA BAGGESEN

MOBIL: 2074 0650

MAIL: cab@sfstudios.dk

PRESSEMATERIALE OG BILLEDER: press.sfstudios.dk

OM MARGRETE DEN FØRSTE

Danmark, Norge og Sverige har bekriget hinanden i århundreder, men nu har Margrete I samlet landene i en fredsoverensrettet union. Magtbalancen i Europa er i gang med at ændre sig, men ikke alle er glade. Nogen vil gøre alt for at sætte Europas stærkeste kvinde skatmat.

MARGRETE DEN FØRSTE er den ufortalte historie om en visionær kvinde, der står i magtens absolutte centrum. Da et chokerende rygte når slottets mure, kan ét forkert valg ødelægge alt. Instruktør Charlotte Sieling siger: "Margrete I var en imponerende kvinde, men selvom hendes liv og affæren, vi beskriver, var en Shakespeare værdig, har ingen overraskende nok skildret hende på film. Jeg vil give hende en stemme og fortælle om en af de stærkeste regenter Europa har set. Kvinden der skabte Kalmarunionen, et fællesskab blandt Danmark, Norge og Sverige, der kom til at vare i 126 år, og kvinden der regerede på trods af og ikke på grund af sit køn. MARGRETE DEN FØRSTE er mit portræt af en kvinde, hvis udfordringer trods de over 600 års afstand i tid ikke var så forskellige fra dem, kvinder kæmper med i dag. Karriere, familie, moderskab. Filmen viser, hvilken pris Margrete I måtte betale for at være en uforlignelig statskvinde".

MARGRETE DEN FØRSTE var en blandt flere danske spillefilm, som blev ramt af COVID-19-krisen under optagelserne i foråret 2020. Filmholdet nåede 10 dages optagelser i Prag, før de blev tvunget til at lukke ned den 12. marts pga. det tjekkiske forsamlings- og indrejseforbud. Efter tre måneders intens kamp lykkedes det at starte optagelserne op igen, der blev afsluttet den 12. juli.

MARGRETE DEN FØRSTE har - udover Trine Dyrholm i hovedrollen som Margrete I - Søren Malling, Morten Hee Andersen, norske Jakob Oftebro og Bjørn Floberg, svenske Magnus Krepper, Thomas W. Gabrielsson, Agnes Rase og Simon J. Berger, islandske Halldóra Geirharðsdóttir, tyske Richard Sammel og britiske Paul Blackthorne i store roller.

Charlotte Sieling har skrevet manuskriptet til MARGRETE DEN FØRSTE sammen med Jesper Fink ("Før frosten") og Maya Ilsø ("Arvingerne") på basis af idé af producer Lars Bredo Rahbek. Rasmus Videbæk ("En kongelig affære") er fotograf, mens Søren Schwarzberg ("Før frosten") står for production design og Manon Rasmussen ("Druk") for kostumer. Makeup/hår-designer er AnnaCarin Lock, caster Anja Philip, klipper Sverrir Kristjánsson, lyddesigner Rune Palving, VFX Designer Thomas Dyg og komponist Jon Ekstrand.

MARGRETE DEN FØRSTE er produceret af SF Studios ved producere Birgitte Skov og Lars Bredo Rahbek i co-produktion med norske Filmkameratene, islandske Truenorth, tjekkiske Sirena Film og svenske SF Studios og Film i Väst med støtte fra Det Danske Filminstitut, TV 2 DANMARK, Svenska Filminstitutet, Norsk filminstitut, Icelandic Film Centre, Nordisk Film & TV Fond, Eurimages, Czech Film Fund, Polish Film Institute, Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond, Augustinus Fonden, Carlsbergfondet, A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal og Creative Europe MEDIA Programme of the European Union. SF Studios står for distribution i hele Norden, mens REinvent International Sales er salgsgent.

BAG OM MARGRETE I

GÅDEN

Dybt begravet i vores fælles nordiske historie ligger en gåde uløst hen. I 1402 kom en mand fra Prøjsen til Kalmar. Hans ankomst sendte chokbølger igennem det unge nordiske fællesrige, som Margrete Valdemarsdatter havde skabt. Det, manden påstod, var så utroligt, at historikere efterfølgende er gået let hen over det. Episoden er reduceret til en mystisk fodnote i enkelte historiebøger. Men ifølge den danske historiker Palle Lauring har vi her at gøre med den farligste begivenhed i Dronning Margretes regeringstid. Alle dokumenter om sagen blev brændt. En indlysende tanke kunne være, at nogen har ønsket at viske ud og slette spor. Med MARGRETE DEN FØRSTE tegner vi et detaljeret portræt af Margrete og giver et bud på, hvad der kan tænkes at være hændt.

KALMAR UNIONEN

Den nyoprettede Kalmarunion var mere vidtstrakt end nogen anden region i middelalderens Europa. Unionen bestod af Danmark, Norge og Sverige samt Island, Færøerne, Orkneyøerne, Shetlandsøerne, Hebriderne, Grønland og dele af Finland.

MARGRETE

Aldrig før og aldrig siden har én enkelt person haft så stor indflydelse på de nordiske lande som Margrete. For første og eneste gang i Nordens historie samler hun i 1397 Danmark, Norge og Sverige i Kalmarunionen, der varer til 1523. Kalmarunionen bliver Europas største og mest udstrakte rige, og en kommende alliance med England vil kunne skabe det Nordeuropæiske imperium, som vikingekongen Knud den Store kun næsten lykkedes med. Norden er på nippet til at blive en europæisk supermagt, og denne magt styres med klog hånd af en unik kvinde. En kvinde med så megen magt, at hun bør vogte sin ryg.

Margrete samler magten på én kvindes hænder. Og fra magtens tinde skaber hun en nordisk drøm om fællesskab og fred. I 1353 fødes Margrete ind i en kaotisk verden, blot en menneskealder efter pesten har slået mellem en tredjedel og halvdelen af hele Europas befolkning ihjel. Det er lykkedes Margretes far, Kong Valdemar Atterdag, at samle sit gældsatte land, men en Mecklenburger (fra Tyskland) sidder på den svenske trone. Margretes drømme er større. Hun vil samle hele Norden. For at skabe en ny og mere retfærdig verden.

Som yngstedatter af den danske konge har Margrete udelukkende værdi som ægteskabsmateriale, som en handelsvare mellem kongehuse. 10 år gammel giftes hun med Norges Kong Håkon og bliver dermed dronning af Norge. 17 år gammel får hun sønnen Oluf. Da Margretes far Valdemar Atterdag dør i 1375, udmanøvrerer Margrete alle andre tronkandidater og får sin søn indsat som dansk konge med hende selv som formynder. Og da Håkon dør i 1380, bliver Oluf også konge af Norge.

Margrete styrer nu både Danmark og Norge, og hun retter øjnene mod Sverige, hvor hun starter spillet om at positionere Oluf som svensk kongsemne. Men så indtræffer katastrofen! 17-årige Oluf dør helt uventet på Falsterbo Slot i 1387, og Margrete burde dermed være sat skakmat. Men Margrete har som altid en plan: hun overtaler rigsrådene i Danmark og Norge til at gøre hende til regent, indtil der findes et mandligt kongsemne. Og så henter hun sin søsters 5-årige barnebarn Bugislaw op fra Pommern, adopterer ham og får ham kronet som Kong Erik af Pommern. Med magten genoprettet vælter Margrete nu den svenske konge, og Erik krones som konge af Sverige.

I 1397 bliver Margretes livsværk en realitet, da hun samler de tre store riger i én union, Kalmar-unionen. Men med så stærk en magtposition følger også stærke fjender – de mægtige Hansesteder gør alt for at undergrave Margretes dominans, og Den Tyske Orden går skridtet videre og besætter øen Gotland i 1398. Nu står fjenden lige ud for unionens hjerte i Kalmar. Margrete kontakter stormagten England for gennem et ægteskab mellem Erik og den engelske prinsesse Philippa at skabe en militær alliance så stærk, at end ikke Den Tyske Orden tør angribe. Stemningen i Østersø-området er mildt sagt trykket. Men den farligste situation Margrete nogensinde har stået i, opstår først fire år senere, i 1402.

OLUF-AFFÆREN

I 1402 indtræffer en mærkelig og totalt underbelyst hændelse i Danmarkshistorien. Det meste, vi ved om sagen, stammer fra små brudstykker fra udenlandske krøniker og annaler, men der er dog bevaret enkelte breve. De officielle sagsakter blev nemlig brændt på bålet sammen med den dømte, så Margrete selv efterlader INTET om sagen.

Det, vi ved, er: I 1402 dukker der en mand op i byen Graudenz i Preussen (der hørte under Tyske Orden), som påstår at være kong Oluf, der var død 15 år før. Rygterne gik, at dronningen i 1387 havde prøvet at forgive sin søn for at tilrane sig magten. Blot én uge efter dødsfaldet var det lykkedes Margrete at overtale det danske rigsråd til at overdrage hende magten. Havde hun forudset sønnens død? Var det måske endda hende, der fik ryddet sin søn af vejen? Og nu, i 1402, eksploderer sagen igen. Margrete kræver manden fra Preussen udleveret. Der er bevaret et brev fra 17. juni 1402, hvor en række danske og svenske rigsråder på dronningens vegne skriver til højimesteren for Den Tyske Orden og kræver, at han udleverer den ”bagvasker, falskner og forræder, som kalder sig Oluf”, da manden var ”til stor hån for vor nådige frue dronningen og hendes tre kongeriger”. De kunne samtidig bevidne den rigtige kong Olufs død i 1387, hvor flere havde været til stede. Højimesteren svarede den 21. juli, at han ville sende manden, som kaldte sig konge af Danmark.

Vi ved meget lidt om selve retssagen, men da forhørene kører over to måneder, kunne noget tyde på, at manden har skabt uventet tvivl. En vuggevise, en amme og en påstået nordmand, der taler bedre tysk end norsk er enkelte af de ting, vi ved, der har været diskuteret under retssagen. Vi får dog aldrig vished, for manden dømmes som falskner og brændes på bålet på sildemarkedet i Skanør i Skåne. Alle forhørsdokumenter bliver brændt med ham. En beretning fra Lübeck refererer i forbindelse med henrettelsen ”Dette menneske havde på sig flere tydelige mærker og distinktioner som den rigtige Oluf og sagde mange hemmelige ting til dronningen, som ingen kunne vide, undtagen hun og sin søn”.

Det er denne forvirring og dette vakuum af viden, som vi har dyrket. Hvad hvis han var, hvad hvis han ikke var? Alt er fascinerende. Og gåden er aldrig løst.

Samtidig med retssagen føres der vigtige forhandlinger om ægteskab mellem kong Erik og den engelske prinsesse Philippa. Forhandlingerne blev ført af forskellige engelske gesandter. I et brev til den engelske kong Henry IV omtales direkte henrettelsen af den falske Oluf.

Hele situationen i 1402 er yderligere anspændt, da Den Tyske Orden havde besat Gotland i 1398. Øen der blev erobret af Danmark i 1361 af kong Valdemar Atterdag og som forblev i dansk eje i de kommende 300 år efter at Margrete endelig fik Den Tyske Orden til at forlade øen.

DET HISTORISKE OVERBLIK

Tidslinje med relevans for filmen:

1353	Margrete fødes som datter af den danske konge Valdemar Atterdag og dronning Helvig.
1359	6-årige Margrete forloves med den 13 år ældre norske konge Håkon.
1361	Filmen åbner efter Slaget ved Visby på Gotland, hvor Margretes far Valdemar Atterdag nedkæmper den gotlandske hær uden for Visbys mure. 2000 svenske bønder bliver slagtet.
1363	Den 10-årige Margrete giftes med Håkon 6 og bliver dermed dronning af Norge. Samme år flytter hun til Oslo, hvor hun tilbringer sin ungdom på Akershus Slot.
1370	17 år gammel føder Margrete en søn, Oluf Håkonsøn.
1375	Valdemar Atterdag dør uden mandlige arvinger. Margrete kører Oluf i stilling som kandidat til den danske trone i skarp konkurrence med sønnen af hendes storesøster Ingeborg.
1376	Oluf kåres som dansk konge under navnet Oluf 2 ved et møde i Slagelse. Margrete og Håkon er formyndere for dregekongen og deler magten med rigsrådet, som bestod af de vigtigste adelsmænd og gejstlige og kan sammenlignes med et senat.
1380	Oluf overtager den norske trone, da kong Håkon dør. Margrete er nu formynder for Oluf i både Norge og Danmark.
1387	3. august dør den bare 16-årige Oluf uventet på Falsterbohus i Skåne. Han er Margretes eneste barn, og Danmark og Norge står derfor uden oplagte tronfølgerkandidater.

Bare én uge efter skaber Margrete sensation. Hun overtaler rigsrådet til at gøre hende til regent. Hun gives titlen " <i>Fuldmægtig frue og husbond og hele Danmarks formynder</i> ". |
1388	Margrete bliver på samme måde kåret som 'fuldmægtig frue og husbond' i Norge, og det understreges, at hun skal regere, så længe hun lever. Hurtigt bringer Margrete sin søsters 5-årige barnebarn Bugislav fra Pommern til Danmark og giver ham det nordisk klingende kongenavn Erik. Hun overtaler nordmændene til at udråbe Erik til konge af Norge.
1389	Slaget ved Falköping den 24. februar. Sverige er delt. Mange vil af med tyskeren Albrecht, der har sat sig på den svenske trone. Dronning Margretes hær vinder med svensk støtte en stor sejr over Albrecht, der tages til fange. Nu har hun magten i alle tre riger.
1396	Erik hylles som konge af Sverige.
1397	Margretes storværk Kalmarunionen etableres. Erik krones til rigernes fælles konge, men Margrete fungerer stadig i praksis som regent til sin død.

- 1402 En mand, der påstår at være Margretes afdøde søn Oluf, dukker op i Preussen. Margrete kræver ham udleveret omgående, og han bliver fanget og bragt til Danmark. Han dømmes som 'den falske Oluf' og brændes på bålet under det store marked i Skanør, hvor købmænd fra hele Nordeuropa var vidne til henrettelsen.
- 1406 Efter årelange forhandlinger giftes Erik af Pommern med den engelske kong Henry IVs 12 år gamle datter Philippa i domkirken i Lund
- 1412 Margrete dør af sygdom på et skib i Flensborg Havn.

INSTRUKTØR CHARLOTTE SIELING OM MARGRETE DEN FØRSTE

Jeg læste tre linjer om Margrete I i danske historiebøger og blev dybt forundret. En dansk dronning i middelalderen, der har været en af tidernes mest originalt tænkende lederskikkelser, der samlede den nordiske union - senere Kalmarunionen - og skabte en fred i rigerne, som holdt til langt efter hendes død. Og så var hun mor.

Jeg kunne se min egen samtid i materialet. Vores Europæiske Union i dag, Brexit, "Me Too" og kvinders stilling i samfundet. Hvordan jonglerer vi moderskab med lederskab? En Shakespearsk kongehistorie med en kvinde i hovedrollen.

Historien bevæger sig omkring mor-søn akse med presset fra adelen, der grådigt kun ønsker Unionen, hvis den gør dem rige, og en truende tysk overmagt, som de udefra kommende farer.

MARGRETE DEN FØRSTE rammer ned i et tema, som fylder min hverdag i 2021. En dansk dronning, der regerede på trods af sit køn, og ikke på grund af det. Hun er et forbillede, og vi undersøger prisen for at være så stor en statskvinde og leder.

Jeg er meget inspireret af afstanden i tid. Middelalderen giver mig en mulighed for at kigge ind i et anderledes rum, en anderledes klædedragt og anderledes landskaber. Der ligger en frihed i at se på noget så fjernt, som har en tematik, der alligevel er helt tæt på tilskueren i dag.

Vi ser, hvordan fantasy filmene i dag har erobret et kæmpe publikum, og der lægger vi os i slipstrømmen, bare med en forpligtelse til den virkelighed, 1402, som vi sammen med historikere arbejder os ind på. Storheden og den følelsesmæssige styrke i historien er vores landskab.

MANUSKRIPTFORFATTER JESPER FINK OM MARGRETE DEN FØRSTE

Historikere er notorisk sjældent enige om noget som helst, men én ting kan samtlige danske middelaldereksperte skrives under på: Margrete Valdemarsdatter er den største politiske begavelse, Norden har haft. Nogensinde. Som mand at opnå hvad hun opnåede, ville være intet mindre end enestående. At gøre det som kvinde, svarer til at bestige Mount Everest iført fuld pladerustning.

Margretes politiske bedrifter alene er en film værdig. Men hendes personlige liv gør hende til en af Middelalderens mest interessante skikkelser. De ekstreme oplevelser, overgreb, traumer og dramatiske højdepunkter ligger som perler på en snor ned gennem hendes liv. Alligevel er det ikke lykkedes nogen at forløse historien i en klassisk biopic. Der skulle et greb til, og dét greb leverede producer Lars Bredø Rahbek, da han udpegede den lidet kendte affære om "Den Falske Oluf" fra 1402 som en mulig vej ind til fortællingen.

Da vi gik i gang med researchen, viste sagen sig at være præcis den berømte Maggi-terning, der indeholdt selve essensen af det drama, der var Margretes liv. Et drama helt smukt og simpelt: En dronning regerer gennem sin adoptivsøn. Så vender hendes biologiske søn (måske) tilbage. Det truer selve grundlaget for dronningens livsværk. Nu skal hun vælge mellem to mænd, hun elsker, mellem sit barn og Kalmarunionen. Margrete skal vælge mellem at være dronning og at være mor.

Så langt så godt. Fra dette korte pitch til manus lå stadig års intenst arbejde, før vi fandt frem til, hvad det *i virkeligheden* handler om: Overgreb. Vejen til storhed er brolagt med overgreb – overgreb mod børn, overgreb mod kvinder, overgreb mod drømme og idealer. Den essentielle lektie fra Margretes liv er, at skabelsen af noget smukt kræver villighed til at gøre noget ekstremt grimt. Intet andet moment i Margretes liv udtrykker denne pointe klarere end Oluf-affæren.

Da jeg var 13 år gammel, fyldte Kalmar-Unionen 600 år. Min far tog mig med på Nationalmuseet for at se det enorme stykke pergament med de mange vokssegl på. Min far berettede om den stærke dronning, intrigerne og alle de blodige magtkampe, der omgærdede Nordisk politik i Middelalderen. At jeg i dag, over tyve år senere, er med til at levendegøre Margretes tid og skæbne på det store lærred, er en drengedrøm, der går i opfyldelse.